

ÖRTMENİM' DEN DENEMELER

T.C. İNKILAP TARİHİ ve ATATÜRKÇÜLÜK

YAZARLARIMIZ

AYHAN ÜNALAN

CÜNEYT BANAN

ENGİN DEMİRCİ

ERHAN YILDIZ

HÜLYA KARAOĞLAN

İBRAHİM BEL

SEMİH PİRHASANOĞLU

Dizgi/Tasarım: AHMET BİRCAN

1- Özellikle 16.yüzyıldan sonra Batı'daki gelişmelerden uzak kalan Osmanlı Devleti, 19. yüzyıl ve 20. yüzyıl başlarında dağılma ve parçalanma sürecine girdi. Bazı Avrupa başkentlerine elçiler atayarak Avrupa'da yaşanan siyasal, kültürel ve ekonomik gelişmelerin etkilerini topraklarında hissetmeye başlayan Osmanlı Devleti, topraklarındaki ekonomik ve siyasi gücünü hızlı bir şekilde kaybetmeye başladı. Aynı dönemde 1789'da gerçekleşen Fransız İhtilali ile demokrasi, özgürlük, eşitlik, adalet, laiklik ve milliyetçilik gibi düşünceler Fransa'dan başlayarak tüm Avrupa ülkelerine yayıldı. Bu düşüncelerden çok uluslu yapısı sebebiyle Osmanlı Devleti de fazlasıyla etkilendi. Osmanlı Devleti sınırları içinde yaşayan azınlıklar milliyetçilik akımının etkisiyle bağımsızlıklarını kazanmak için ayaklandı. Bu ayaklanma sonrasında Avrupa kıtasındaki topraklarının çoğunu kaybeden ve sınırları daralan devlet, elinde kalan topraklarını korumakta oldukça zorlandı ve hızlı bir şekilde dağılmaya sürüklendi.

Verilen metne göre aşağıdaki çıkarımlardan hangisine ulaşamaz?

- A) Osmanlı Devleti batıdaki gelişmeleri yakından takip etmek için bazı ülkelerde daimi elçilikler açmıştır.
- B) Batıdaki gelişmeleri ve yenilikleri takip edemeyen Osmanlı Devleti; bazı olumsuz sonuçlarla karşı karşıya kalmıştır.
- C) Osmanlı Devleti, toprak kaybını önlemek için bazı demokratik gelişmelerle önlemler almaya çalışmıştır.
- D) Osmanlı Devleti 20. Yüzyıl başlarında en fazla toprağını Milliyetçilik akımı ile Balkanlarda kaybetmiştir

2- Mustafa Kemal, Manastır Askeri İdadisindeyken "Vatan ve Hürriyet" şairi olarak bilinen Namık Kemal'in eserleriyle tanışmış ve her fırsatta arkadaşlarıyla gizlice şairin eserlerini okumuşlardır. Şiirlerini ezbere bildiği Namık Kemal'den "Türk ulusunun yüzyıllardan beri beklediği ses" olarak bahsetmiştir. Mustafa Kemal, Tevfik Fikret'in özgürlük, laiklik anlayışından etkilenmiştir. Yine "Millî Şair" diye tanınan Mehmet Emin Yurdakul, en sevdiği şairler arasında yer almaktaydı. Mustafa Kemal, yerli düşünürler kadar yabancı düşünürlerin de eserlerini okuyup incelemiştir. Özellikle Jean Jack Rousseau, Montesquieu, Voltaire gibi Fransız İhtilali'nin düşünürlerinden etkilenmiştir.

Bu durum Mustafa Kemal'in düşünce hayatına nasıl bir katkı yapmış olamaz?

- A) Askerlik mesleği ile ilgili tecrübe kazanmasına
- B) Vatan ve Millet sevgisine sahip olmasına
- C) Yenilikçi ve çağdaş olmasına
- D) Bilimsellik ve akılcılığa önem vermesine

3- ABD Başkanı Wilson'un isteği üzerine 1919 Eylül'ünde Türkiye'nin manda idaresini ve Doğu Anadolu'daki Ermeni iddiaları ile meselesini incelemek üzere 46 kişilik bir heyet kuruldu. Amerikalı General Harbord başkanlığındaki heyet Sivas'a gelerek Temsil Heyeti Başkanı Mustafa Kemal ile görüşüp oradan Erzurum'a geçmiş ve Kazım Karabekir ile görüşerek bölgede incelemelerini sürdürmüştür. Erzurum'da Kendisine sunulan nüfus istatistiklerine şüpheyle bakmasına rağmen Erzurum Belediye Başkanı Zeki Bey'in Erzurum'daki Müslüman mezarlığının büyüklüğüne, buna karşılık Hristiyan mezarlığının küçük bir alanı kaplamasına Harbord'un dikkatini çekmesi, bu bölgede Türklerin eskiden beri çoğunlukta olduğunu bu istatistiklerin doğruluğuna en gerçekçi kanıt olmuştur. Anadolu ve Kafkasya'da bir aydan fazla süren gezi ve incelemeler sonucu bir rapor hazırlayarak ilgililere sunmuştu. Bu raporda Doğu Anadolu'da Türklerin çoğunlukta olduğu ve bunların Ermenileri tehdit ettiklerine dair hiçbir hareketin görülmediği belirtilmiş ve Ermeniler tamamıyla haksız bulunmuştu.

Selahattin Tansel, Mondros'tan Mudanya'ya Kadar, C.II, s.169-177.

Buna göre verilen metin ile ilgili aşağıdaki çıkarımlardan hangisine varılamaz?

- A)** ABD Başkanı Wilson, Türkiye'yi manda yönetimi altına almak istemiştir.
- B)** Erzurum'daki Hristiyan mezarlığının küçük olması Ermenilerin aleyhine bir tutum sergilenmesine neden olmuştur.
- C)** General Harbord, kendisine sunulan nüfus istatistiklerini incelediğinde bu bölgede Türk nüfusunun yoğun olduğuna şüpheyle yaklaşmıştır.
- D)** Bu raporla birlikte Ermenilerin Doğu Anadolu'daki toprak istekleri de son bulmuştur.

4- 8. Sınıf öğrencisi Osman, Kuvay-ı Milliye ile ilgili yaptığı çalışmayı sınıfta arkadaşlarıyla paylaşmıştır. Bu çalışmada şu bilgiler yer almaktadır;

"Mondros Ateşkes Anlaşması'nın imzalanmasından sonra İtilaf Devletleri Anadolu'yu işgal etmeye başlamışlardır. Ateşkes hükümlerine göre Osmanlı ordusu terhis edildiğinden bu işgaller karşısında anayurdu koruyacak silahlı bir güç kalmamıştır. Türk halkının işgallere ve azınlık eylemlerine karşı kendi kendini savunma ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Bu ihtiyacı karşılamak üzere bir yandan yararlı cemiyetler kurulurken öte yandan Kuvay-ı Milliye adı verilen birlikler doğmuştur. Eli silah tutan ve vatanın kurtuluşu için mücadele etmeye karar veren herkes bu oluşum içerisinde görev almaya başlamıştır. Bölgesel faaliyetler yapan bu birlikler düşmanın ilerleyişini yavaşlatmış, ancak durduramamışlardır. Bunun üzerine düzenli ordu kurulması ihtiyacı doğmuş ve yerini düzenli orduya bırakmıştır."

Sadece yaptığı çalışmaya göre Osman, arkadaşlarına yönelttiği hangi soruya cevap alamaz?

- A)** Kuvay-ı Milliye birlikleri kimler tarafından oluşturuldu?
- B)** Düzenli Ordunun kurulmasına hangi Kuvay-ı Milliyeciler isyan etmiştir?
- C)** Kuvay-ı Milliye'nin kurulma sebebi ve kapsamı nedir?
- D)** Türk milletinin oluşturduğu bu birliklerden düzenli orduya geçişin sebebi nedir?

5- Batı Cephesi'nde yapılan I. İnönü Savaşı' nın kazanılmasından sonra hem ülke içinde hem de ülke dışında bir takım gelişmeler yaşanmıştır.

Buna göre;

- I. Türk halkı bu zaferle moral bulmuştur,
- II. İtilaf devletleri TBMM'nin kararlı olduğunu anlamıştır,
- III. Sovyet Rusya ile Moskova Antlaşması imzalanmıştır,
- IV. İstiklal Marşı milli marş olarak kabul edilmiştir.

Yargılarından hangileri I. İnönü Savaşı'nın uluslararası sonuçları arasında sayılır?

- A) I ve II B) II ve III C) III ve IV D) II ve IV

6- Büyük Millet Meclisi bir yandan yurdun düşman işgalinden kurtarılması için çözüm yolları ararken diğer yandan da yeni devletin kurulma çalışmalarını yürütüyordu. Ancak ilk açıldığı dönemlerde Meclisi en çok meşgul eden sorun yurdun çeşitli yerlerinde çıkan ayaklanmalar ve asker kaçakları sorunuydu. Ayaklanmalar Kuvayı milliyeye ve Millî Mücadele'ye karşı başlamış ve Meclis açıldıktan sonra da Meclis'e karşı devam etmiştir. 1919'da başlayan ve 1921'in sonlarına doğru meclis tarafından çıkarılan Hıyanat-i Vataniye Kanunu ile bastırılan ayaklanmaların çıkmasında bazı Kuvây-ı Milliyeciler, Damat Ferit Hükûmeti ve İtilaf Devletleri rol oynamaktaydı. Kurtuluş Savaşı'nın gecikmesine sebep olan bu ayaklanmalarla boş yere kardeş kanı dökülmüş hem mühimmat hem de zaman kaybı yaşanmıştır.

Buna göre;

- I. Büyük Millet Meclisi'nin yasama ve yargı yetkilerini kullandığı,
- II. Ayaklanmaların bir çok olumsuz sonucunun ortaya çıktığı,
- III. Ayaklanmaların yanında asker kaçakları da meclisi zor durumda bırakmış ve ordunun toparlanması geciktirmiştir,
- IV. Meclisin isyanlara ve işgallere karşı çift başlı bir mücadele yürüttüğü.

Verilen metinden hareketle öncüllerin hangisi ya da hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve IV B) I ve III C) II ve III D) II, III ve IV

7-

Sevr Antlaşması TBMM tarafından kesinlikle reddedilmiş, bu antlaşmayı imzalayanlar vatan haini ilan edilmiştir. Mustafa Kemal de "Siyasal bağımsızlığımızı, adli, ekonomik ve mali hayatımızı yok etmeye ve sonucunda yaşama hakkımızı ortadan kaldırmaya yönelmiş Sevr Antlaşması bizce yoktur." diyerek Sevr Antlaşması'nı kesinlikle tanımadığını daha o günlerde ilan etmiştir. Antlaşma Türk milletini asla karamsarlığa sürüklememiş, tam tersine istiklal azmini daha da artırmıştır, ilerleyen zamanlarda Milli Mücadelenin kazanılması ile birlikte Sevr Antlaşması'nın uygulanma imkânı kalmamıştır.

Buna göre, Sevr Antlaşması'yla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Türk milleti tarafından kabul görmediği
- B) İstanbul Hükümeti'nin antlaşmayı zoraki imzaladığı
- C) İtilaf Devletleri'nin sömürgeci niyetlerini yansıttığı
- D) Misak-ı Milli ruhuna aykırı olduğu

8-

*"Uyan Şahin uyan uyanmaz mısın?
Diz çöküp düşmana dayanmaz mısın?
Al-kızıl kanlara boyanmaz mısın?
Uyan Şahin uyan gör neler oldu
Sevgili yurdumuz düşmanla doldu."*

Asıl ismi Mehmet Sait olan Şahin Bey; Güney Cephesinde hangi şehrimizin savunulması ile anılan milli kahramanımızdır?

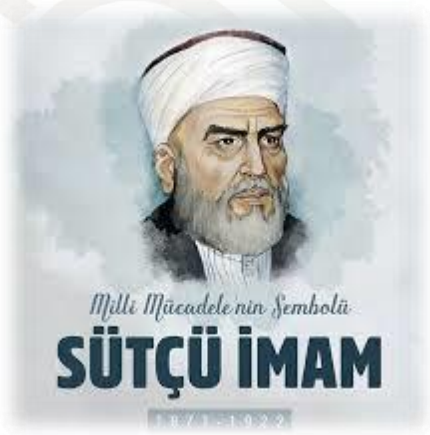
- A) Antep
- B) Urfa
- C) Maraş
- D) Diyarbakır

9- Mustafa Kemal, Milli Mücadele'nin hazırlık döneminde bazı çalışmalar yapmıştır. Havza ve Amasya genelgelerini yayınlarak halkı işgallere tepki vermeye çağırmıştır. Erzurum ve Sivas kongreleriyle ülkenin işgalden kurtarılması ve halkın bağımsızlığı için çareler aramıştır. 20 – 22 Ekim 1919'da İstanbul Hükümeti ile Amasya'da bir görüşme gerçekleştirerek Milli Mücadele'nin daha fazla desteklenmesi için çaba göstermiştir. Ulusun egemenliğini sağlamak için TBMM'nin açılmasını sağlamıştır.

Buna göre Mustafa Kemal, bağımsızlık yolunda yaptığı çalışmalarında Milli Mücadele'nin başarıya ulaşması için aşağıdakilerden hangisine başvurmamıştır?

- A) Milli Mücadele'nin lideri olarak yoğun bir çalışma içinde yer almıştır
- B) Meclisin açılışını gerçekleştirerek ulus iradesine katkı sunmuştur
- C) İstanbul Hükümeti ile görüşerek padişaha bağlılığını bildirmiştir
- D) Kongreler düzenleyerek halkın bilinçlenmesine zemin hazırlamıştır

10-

Fransızlar Maraş'ı işgal ettikten sonra yerel halktan olan Sütçü İmam, işgallerin kabul edilmeyeceğini ve vatan toprağının korunması gerektiği yönünde orada yaşayan halkı bilinçlendirmiş ve bu yönde ortak bir milli şuur oluşturacak bir takım girişimlerde bulunmuştur.

Buna göre Sütçü İmam'ın böyle bir tavır sergilemesi onun hangi yönünü gösterir?

- A) Teslimiyetçi
- B) Vatansever
- C) Hoşgörülü
- D) Umursamaz

CEVAP ANAHTARI

SORU	CEVABI	YAZARI
1	C	AYHAN ÜNALAN
2	A	SEMİH PİRHASANOĞLU
3	D	CÜNEYT BANAN
4	B	SEMİH PİRHASANOĞLU
5	B	İBRAHİM BEL
6	D	AYHAN ÜNALAN
7	B	ENGİN DEMİRCİ
8	A	HÜLYA KARAOĞLAN
9	C	İBRAHİM BEL
10	B	ERHAN YILDIZ

NOT: Bu denemede yer alan soruların telif hakkı o soruyu yazan yazara aittir.

